

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ –ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΚΕΦ. 1 – ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΡΙΑ

ΘΕΜΑ Α1

- Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «ΣΩΣΤΟ» ή «ΛΑΘΟΣ» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:
1. Η μελέτη του παρελθόντος και των κοινωνικοπολιτικών συνθηκών που επικρατούν σε διάφορες ιστορικές στιγμές δεν προσφέρει τίποτε ιδιαίτερο στη φιλοσοφική έρευνα.
 2. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που παραμένουν «ανοικτά» και τα οποία επιχειρεί να προσεγγίσει με τρόπο διερευνητικό.
 3. Οι φιλόσοφοι μας καλούν να επιχειρήσουμε να αιτιολογήσουμε ακόμη και τις πιο βασικές μας πεποιθήσεις.
 4. Από τον Καντ δίνεται έμφαση στη φιλοσοφία της ιστορίας και τονίζεται η σημασία της ιστορικής εξέλιξης στη φιλοσοφική σκέψη.
 5. Τα φιλοσοφικά ερωτήματα συμπίπτουν ακριβώς με τα επιστημονικά ερωτήματα.
 6. Από τον Χέγκελ δίνεται έμφαση στη φιλοσοφία της ιστορίας και τονίζεται η σημασία της ιστορικής εξέλιξης στη φιλοσοφική σκέψη.
 7. Ένα επιχείρημα πρέπει να ξεκινά από ορισμένες προτάσεις και να καταλήγει σε ένα συμπέρασμα εντελώς άσχετο από τις αρχικές προτάσεις.
 8. Ο συλλογισμός «κάθε άνθρωπος είναι θνητός, ο Σωκράτης είναι άνθρωπος, άρα ο Σωκράτης είναι θνητός» είναι παράδειγμα έγκυρου συλλογισμού.
 9. Στον συλλογισμό «μερικοί άνθρωποι είναι φιλόσοφοι, ο Μιλτιάδης είναι άνθρωπος, άρα ο Μιλτιάδης είναι φιλόσοφος» το συμπέρασμα δεν συνάγεται αναγκαία από τις προκειμένες.
 10. Ένα επιχείρημα είναι έγκυρο, αν ισχύει ότι και οι προκειμένες είναι προτάσεις αληθείς και το συμπέρασμα συνάγεται αναγκαία από αυτές.
 11. Παρά τη μεγάλη εξέλιξη των επιστημών, η φιλοσοφία εξακολουθεί να υφίσταται στις μέρες μας ως μια διαφορετική εκδήλωση του πνεύματος.
 12. Η φιλοσοφία διευρύνει τον διανοητικό μας ορίζοντα με το να μας φανερώνει θεωρητικές και πρακτικές δυνατότητες που δεν είχαμε σκεφτεί προηγουμένως.
 13. Η μεγάλη εξέλιξη των επιστημών στις μέρες μας έχει περιορίσει το πεδίο της φιλοσοφικής δραστηριότητας τόσο πολύ, ώστε η φιλοσοφία να μην υφίσταται πλέον.
 14. Η υιοθέτηση μιας φιλοσοφικής στάσης απέναντι στα πράγματα μας κάνει να απορούμε για εκείνα που προηγουμένως θεωρούσαμε αυτονόητα.
 15. Σύμφωνα με τον Καντ είναι σωστότερο να λέμε ότι μαθαίνουμε «πώς να φιλοσοφούμε» και όχι να μαθαίνουμε ένα έτοιμο «σώμα» φιλοσοφικών αντιλήψεων και θεωριών.
 16. Για να είναι ένα λογικό επιχείρημα έγκυρο αρκεί μόνον οι προκειμένες να είναι αληθείς προτάσεις.
 17. Οι παραγωγικοί συλλογισμοί αποτελούν μια συγκεκριμένη μορφή επιχειρημάτων τα οποία ακριβώς λόγω της μορφής τους είναι πάντοτε έγκυρα.
 18. Η μεταφυσική πήρε το όνομά της από το σύγγραμμα «*Μετά τα Φυσικά*» του Αριστοτέλη.
 19. Η ενασχόληση με την ηθική δεν γίνεται για να μάθουμε τι είναι ηθικό, αλλά για να γίνουμε οι ίδιοι ηθικοί.
 20. Η λογική ως επιστήμη της ορθής σκέψης ασχολείται με τη μελέτη των έγκυρων επιχειρημάτων.
 21. Η λογική ως επιστήμη της ορθής σκέψης ασχολείται με τη μελέτη των έγκυρων επιχειρημάτων, αν δεχτούμε κάποιες αληθείς προκειμένες
 22. Η λογική ως επιστήμη της ορθής σκέψης ασχολείται με τη μελέτη των έγκυρων επιχειρημάτων, δηλαδή με ποιούς τρόπους οδηγούμαστε αναγκαστικά σε ορθά συμπεράσματα, αν δεχτούμε κάποιες προκειμένες.

23. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που έχουν απαντηθεί ικανοποιητικά στο παρελθόν.
24. Αντικείμενο της γνωσιολογίας είναι η εξέταση της βαθύτερης υφής της πραγματικότητας.
25. Η λογική αποτελεί για τους περισσότερους φιλοσόφους κυρίως το όργανο της ορθής νόησης.
26. Αντικείμενο της λογικής είναι η εξέταση της βαθύτερης υφής της πραγματικότητας.
27. Η γενικότητα και ο παράδοξος χαρακτήρας των επιστημονικών ερωτημάτων μας κάνουν να νιώθουμε ένα είδος «νοητικής ευεξίας».
28. Ο θαυμασμός και η απορία, σύμφωνα με τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, οδήγησαν τον άνθρωπο στη φιλοσοφική σκέψη.
29. Αντικείμενο της λογικής είναι οι δυνατότητες, οι πηγές, τα είδη και οι μέθοδοι απόκτησης της γνώσης.
30. Βασικός στόχος της φιλοσοφικής δραστηριότητας είναι η αιτιολόγηση βασικών πεποιθήσεων.
31. Ένα επιχείρημα πρέπει να ξεκινά από ορισμένες προτάσεις ανεξαρτήτως περιεχομένου και να καταλήγει σε ένα συμπέρασμα σχετικό με τις αρχικές προτάσεις.
32. Ένα επιχείρημα είναι έγκυρο αν ισχύουν τα εξής: οι προκείμενες είναι προτάσεις αληθείς και το συμπέρασμα συνάγεται αναγκαία από αυτές.
33. Το επιχείρημα «όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί, ο Σωκράτης είναι άνθρωπος, άρα ο Σωκράτης είναι θνητός» είναι παράδειγμα επαγωγικού συλλογισμού.
34. Αντικείμενο της γνωσιολογίας είναι οι δυνατότητες, οι πηγές, τα είδη και οι μέθοδοι απόκτησης της γνώσης.

➤ Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- I. Η μεταφυσική ως κλάδος της φιλοσοφίας έχει ως αντικείμενο:
 - α. τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, β. τη γνώση και τη δυνατότητα απόκτησής της, γ. τις αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας, δ. τους κανόνες της ορθής σκέψης
- II. Η γνωσιολογία ως κλάδος της φιλοσοφίας έχει ως αντικείμενο:
 - α. τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, β. τη γνώση και τη δυνατότητα απόκτησής της, γ. τις αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας
- III. Στους κλάδους της φιλοσοφίας σήμερα δεν ανήκει:
 - α. η μεταφυσική, β. η αξιολογία, γ. η ψυχολογία
- IV. Η αξιολογία ως κλάδος της φιλοσοφίας έχει ως αντικείμενο:
 - α. τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, β. τη γνώση και τη δυνατότητα απόκτησής της, γ. τις αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας
- V. Στον συλλογισμό «όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί, ο Σωκράτης είναι άνθρωπος, άρα ο Σωκράτης είναι θνητός» η συλλογιστική πορεία είναι:
 - α. από το μερικό στο γενικό, β. από το γενικό στο μερικό, γ. από το μερικό στο μερικό
- VI. Η πρακτική φιλοσοφία έχει ως αντικείμενο:
 - α. τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, β. τη γνώση και τη δυνατότητα απόκτησής της, γ. τις αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας και μας καθοδηγούν στην οργάνωση της ζωής μας, δ. τους κανόνες της ορθής σκέψης
- VII. Η λογική ως κλάδος της φιλοσοφίας έχει ως αντικείμενο:
 - α. τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, β. τη γνώση και τη δυνατότητα απόκτησής της, γ. τις αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας, δ. τους κανόνες της ορθής σκέψης

VIII. Ανιχνεύω τα όρια των λογικών μου ικανοτήτων όταν:

α. επιχειρώ να αιτιολογήσω ακόμη και τις βασικές μου πεποιθήσεις, β. είμαι βέβαιος ότι ο ήλιος θα ανατείλει την επόμενη ημέρα, γ. εμπιστεύομαι απόλυτα τις αισθήσεις και τη λογική μου, δ. αποδέχομαι άκριτα τις απόψεις των άλλων

IX. Σε ποια από τις παρακάτω προτάσεις η λέξη «φιλοσοφία» χρησιμοποιείται κυριολεκτικά;

α. φιλοσοφία της εταιρείας μας είναι η διασφάλιση της ανταγωνιστικότητά της, β. το νέο πρόγραμμα σπουδών εισάγει μια διαφορετική φιλοσοφία, γ. η φιλοσοφία είναι σκέψη πάνω στην ίδια τη σκέψη και τις δυνατότητές της, δ. οι καιροί απαιτούν αλλαγή φιλοσοφίας

X. Ο κλάδος της φιλοσοφίας που ονομάζεται μεταφυσική πήρε το όνομά του από:

α. τον σκεπτικό Αινησίδημο, β. το φιλοσοφικό έργο του Καντ, γ. το σύγγραμμα *Μετά τα Φυσικά* του Αριστοτέλη, δ. τον πλατωνικό διάλογο *Πολιτεία*

➤ Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να αντιστοιχίσετε τους φιλοσοφικούς κλάδους (στήλη Α) με τα δεδομένα της στήλης Β.

A'	B'
<ol style="list-style-type: none">1. Αισθητική2. Λογική3. Μεταφυσική4. Γνωσιολογία5. Ηθική	<ol style="list-style-type: none">α. Για τους περισσότερους φιλοσόφους αποτελεί κυρίως όργανο της ορθής νόησης.β. Ασχολείται με τη βαθύτερη υφή της πραγματικότητας.γ. Αναζητεί τις δυνατότητες, τις πηγές, τα είδη και τις μεθόδους απόκτησης της γνώσης.δ. Ασχολείται με τις αρχές που ρυθμίζουν τις πράξεις μας.ε. Ασχολείται ειδικότερα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αισθητικής εμπειρίας και την προέλευση της αισθητικής αξίας.

➤ Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων:

αξιολογία, μεταφυσική, ηθική φιλοσοφία, αισθητική φιλοσοφία, επιχείρημα, πρακτική φιλοσοφία, γνωσιολογία, «πρώτη» φιλοσοφία, μεταφυσική/οντολογία

ΘΕΜΑ Α2

1. Να αναφέρετε μερικά ερωτήματα που απασχολούν τον κλάδο της μεταφυσικής και να εξηγήσετε σε τι συνίσταται η ιδιαιτερότητά τους.
2. «*Primum vivere, deinde philosophari*» (=πρώτα να ζει κανείς και μετά να φιλοσοφεί): είναι ένα πολύ γνωστό λατινικό ρητό. «*Η φιλοσοφία μας διδάσκει να ζούμε*», υποστηρίζει, από την άλλη ο Μονταίν. Να διατυπώσετε τεκμηριωμένα τη δική σας θέση για τη σχέση της φιλοσοφίας με τη ζωή.
3. Υπάρχουν πράγματα που τα θεωρούμε αυτονόητα. Πώς η φιλοσοφία ανατρέπει αυτή τη βεβαιότητα;
4. Να υποστηρίξετε με συντομία ότι η φιλοσοφική δραστηριότητα είναι χρήσιμη και απαραίτητη στη ζωή μας / στην εποχή μας.
5. Ο Βίτγκενσταϊν, ορίζοντας τη φιλοσοφία, ισχυρίζεται ότι αρχίζει με μια «*διανοητική δυσφορία*». Να εξηγήσετε σύντομα τι σημαίνει η φράση.
6. «*Η λέξη “φιλοσοφία” σημαίνει κάτι που στέκει “πάνω” ή “κάτω” από τις επιστήμες, αλλά όχι “δίπλα” σ’ αυτές*», υποστηρίζει ο Βίτγκενσταϊν. Να εξηγήσετε με συντομία τι σημαίνει η πρόταση.
7. Τι σημαίνουν οι χαρακτηρισμοί «*οριακά*», «*έσχατα*» και «*θεμελιώδη*» τους οποίους αποδίδουμε στα φιλοσοφικά ερωτήματα;
8. «*Σήμερα μόνο οι εγκληματίες τολμούν να βλάψουν άλλους ανθρώπους χωρίς να επικαλεστούν τη φιλοσοφία*», αναφέρει ο Μούζιλ. Πώς συνδέεται αυτή η φράση με την καταχρηστική χρήση της λέξης «*φιλοσοφία*»;
9. Να καταγράψετε τους βασικούς κλάδους της φιλοσοφίας και να αντιστοιχίσετε καθέναν με ένα κεντρικό φιλοσοφικό ερώτημα.
10. Να αναφέρετε τους τέσσερις (4) βασικούς στόχους της φιλοσοφικής δραστηριότητας, επεξηγώντας με συντομία τον καθένα από αυτούς.
11. Δεδομένου ότι πολλές επιστημονικές θεωρίες έχουν ως αφετηρία μεταφυσικές αντιλήψεις για την πραγματικότητα, υπάρχει τρόπος να διακρίνουμε τις επιστημονικές από τις μεταφυσικές προτάσεις; Να τεκμηριώσετε σύντομα την απάντησή σας.
12. Η φιλοσοφία, για την αρχαιοελληνική σκέψη, είναι, μεταξύ άλλων, και «*τέχνη του βίου*». Να εξηγήσετε με συντομία τι σημαίνει η φράση.
13. Να αξιολογήσετε τον παρακάτω συλλογισμό ως προς την εγκυρότητά του:
 - a. Το νερό σταματάει τη δίψα
 - b. Η θάλασσα είναι νερό
 -
 - c. Η θάλασσα σταματάει τη δίψα
14. Ο Γάλλος φιλόσοφος Ζαν-Πολ Σαρτρ σε όλη του τη ζωή ασχολήθηκε δραστήρια με τα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας του και της εποχής του. Αυτή η στάση του αιτιολογείται στο πλαίσιο της φιλοσοφικής του δραστηριότητας; Να τεκμηριώσετε με συντομία τη θέση σας.
15. «*Φιλοσοφία θα πει να βρίσκεσαι καθ’ οδόν*», υποστήριξε ο Γιάσπερς. Να εξηγήσετε με συντομία τι σημαίνει η φράση.
16. Ο Σωκράτης παρομοιάζεται από τον Μένωνα με σελάχι της θάλασσας, που ηλεκτρίζει όποιον το πλησιάζει και το αγγίζει και ναρκώνει το μυαλό και το στόμα του ώστε να μην μπορεί να του απαντήσει. Να εξηγήσετε με συντομία τι σημαίνει η παρομοίωση.
17. Ο στρατηγός Ντε Γκολ, πρόεδρος της Γαλλίας την εποχή των γεγονότων του Μάη του ’68, αρνήθηκε να διατάξει τη σύλληψη του φιλοσόφου Ζαν-Πολ Σαρτρ που συμμετείχε ενεργά στη φοιτητική εξέγερση. Επικροτείτε τη στάση του; Να τεκμηριώσετε με συντομία τη θέση σας.